

PARK-ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2017 ROKU

Stanisław Czołnik

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

PARK-ARBORETUM

Zadanie prowadzenia i rewaloryzacji historycznego, zabytkowego parku-arboretum Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie od wielu lat jest powierzone Lasom Państwowym.

W 2017 roku podjęto zadania z zakresu:

1. Przywracania dawnego układu architektoniczno-przestrzennego.
2. Zakładania i uzupełniania kolekcji dendrologicznych.
3. Wykaszania polan i nasadzeń.
4. Prac pielęgnacyjnych w parku-arboretum.
5. Ochrony zasobów dendrologicznych.
6. Usuwania drzew martwych (wywrotów, złomów, drzew „trudnych”).
7. Utrzymania i renowacji ścieżek, alejek i dróg parkowych.
8. Zabiegów na pojedynczych drzewach (pielęgnacja koron, usuwanie martwych gałęzi zagrażających zwiedzającym).
9. Utrzymania ogrodu ziołowo-kwiatowego.
10. Prac gospodarczo-porządkowo-pielęgnacyjnych.

Zadanie dotyczące zachowania układu architektoniczno-przestrzennego zrealizowano na łącznej powierzchni 37 ha (z uwzględnieniem linii podziału powierzchniowego). W ramach prac związanych z zakładaniem i uzupełnianiem

kolekcji roślinnych, które są jednym z ważniejszych corocznych zadań, posadzono 920 szt. roślin. W załączonych tabelach 1 i 2 znajduje się ich szczegółowy wykaz.

Prace związane z wykaszaniem, mającym na celu właściwe utrzymanie polan, osi widokowych, nasadzeń drzew i krzewów, zostały wykonane głównie w miesiącach: lipiec, sierpień i wrzesień. Powierzchnia ogólna, na której dokonano wykaszania traw, ich zgrabienia oraz wywozu, wyniosła 85,56 ha. Pozwoliło to na podniesienie atrakcyjności obszaru parku oraz zapobieżenie pojawienia się na polanach samosiewów niepożądanych gatunków lekkonasiennych drzew i krzewów. Dzięki wymienionym zabiegom został zachowany właściwy charakter polan.

Prace pielęgnacyjne na terenie parku obejmowały przycinanie i formowanie starszych krzewów i żywopłotów, podlewanie nasadzeń, nawożenie niektórych drzew i krzewów, zabiegi w winnicach oraz pielenie. Zostały wykonane cięcia pielęgnacyjne m.in. róż, wrzosów, kolekcji pięciorników i innych. Zabiegami pielęgnacyjnymi objęto 9200 szt. roślin, 2,517 ha powierzchni parku, 6656 m² żywopłotów.

Zabiegami ochronnymi (przygotowanie roślin do zimy) objęto 1844 szt. roślin oraz powierzchnię 1532 m².

Koniecznością było usuwanie drzew martwych, wywrotów oraz cięcia o charakterze pielęgnacyjnym. Trzeba zaznaczyć, że prace przygotowawcze i uprzątające miały w tym znaczny udział. Wszystkie cięcia uzgadniane były z Konserwatorem Zabytków. Dotyczyły całego zespołu zamkowo-parkowego. W ramach przeprowadzonych prac usunięto m.in. 14 drzew „trudnych” (prace z podnośnika). Ze względów proceduralnych prace te w 2017 roku wykonywane były w mocno ograniczonym zakresie. W całym parku-arboretum usunięto łącznie 129 drzew.

Bardzo ważnym elementem zachowania ładu przestrzennego w parku oraz komfortu zwiedzania są prace związane z utrzymaniem w sprawności ścieżek i dróg parkowych. Wykonano je na powierzchni 13 602 m² oraz na 7238 mb.

Niezbędne były prace z zakresu tzw. „chirurgii drzew”. Zabiegom poddano głównie egzemplarze nad szlakami spacerowymi. Usuwano posusz z koron drzew i redukowano korony. Powstałe na skutek tych prac odpady zostały rozdrobnione. Ważnym argumentem przy wyborze drzew było bezpieczeństwo zwiedzających. Z tego powodu zdecydowaną większość egzemplarzy poddanych leczeniu stanowiły drzewa rosnące przy ważnych ścieżkach i alejkach. Zabiegom poddano 65 drzew.

Utrzymanie ogrodu zielono-kwiatowego wiązało się z uzupełnieniem poszczególnych kwater, pieleniem, zabiegami polegającymi na formowaniu roślin, nawożeniem oraz nawadnianiem itp. Prace gospodarczo-porządkowo-pielęgnacyjne na terenie założenia zamkowo-parkowego w Gołuchowie obejmowały grabienie i wywóz liści ze ścieżek i niektórych fragmentów polan oraz usuwanie pnączy z drzewek i krzewów.

W 2017 roku przez obszar gminy Gołuchów przeszły dwie wichury. Ich skutki dotknęły także obszaru parku oraz Pokazowej Zagrody Zwierząt.

Prace na terenie parku wykonywała w 2017 roku wyłoniona w przetargu Firma Handlowa MG Maria Gulczyńska.

Ośrodek Kultury Leśnej uzyskał w 2017 roku dotację na utrzymanie, prowadzenie i rewitalizację parku-arboretum z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Wojewódzki Fundusz od lat znacząco wspiera finansowo Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, co pozwala na utrzymanie parku-arboretum na wysokim poziomie, z zachowaniem jego architektury i walorów przyrodniczych.

Istotny w działalności Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie jest status prawny jednostki, który uległ zmianie w ostatnim roku. Z końcem grudnia 2016 roku doszło do ostatecznego rozstrzygnięcia toczącej się od kilku lat sprawy sądowej, wytoczonej przez żyjących obecnie spadkobierców Izabeli Działyńskiej z Czartoryskich, o zwrot nieruchomości obejmującej park-arboretum wraz ze znajdującymi się tu budynkami. W konsekwencji nastąpiły zmiany w dotychczasowym stanie posiadania gruntów i budynków. W wyniku prawnych rozstrzygnięć spadkobiercy otrzymali zadośćuczynienie finansowe, zaś prawo własności nieruchomości położonej w Gołuchowie (28 działek ewidencyjnych o łącznej powierzchni 144,95 ha) przeszło na Muzeum Narodowe w Poznaniu. Pozostałe 52,92 ha nadal są w użytkowaniu Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie w oparciu o dotychczasowe formy własności. Lasy Państwowe sprawują pieczę nad parkiem-arboretum i obiektami muzealnymi. Jednoznaczne rozstrzygnięcie prawne pozwoli na strategiczne działania i ułatwi kontakty z instytucjami odpowiedzialnymi za nadzór nad zabytkowymi obiektami, np. Urzędem Ochrony Zabytków. Umożliwi też starania o fundusze pomocowe i strukturalne. W celu ostatecznego uregulowania stanu prawnego toczą się rozmowy pomiędzy Lasami Państwowymi i Muzeum Narodowym.

POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT

W Pokazowej Zagrodzie Zwierząt hodowane są obecnie żubry, daniiele, dziki i koniki polskie. Liczebność stada żubrów na 31 grudnia 2017 roku wynosiła 10 osobników. Utrzymanie zwierząt było prawidłowe, a ich stan zdrowotny i kondycyjny był monitorowany przez cały rok. Stado danieli na koniec roku składało się z 24 osobników, a dzików – z 13. Ponadto w zagrodzie były dwa koniki polskie (ogier i klacz).

Zadania związane z utrzymaniem zagrody obejmowały poniżej wymienione grupy:

1. Bezpośrednia obsługa PZZ.
2. Opieka weterynaryjna (okresowe przeglądy, instruktaże, leczenie zwierząt, zakup leków, zabiegi sanitarne i weterynaryjne).
3. Zakup karmy dla zwierząt.
4. Inne (naprawa i konserwacja infrastruktury i urządzeń, izolacje zwierząt, wywóz śmieci itp.)

Obsługę Pokazowej Zagrody Zwierząt w 2017 roku wykonywała firma Silva, sprawując bezpośredni nadzór nad zagrodą (dyżury według ustalonego harmonogramu, przygotowanie i zadawanie karmy, utrzymanie w należytym stanie zdrowotnym i właściwej kondycji zwierząt, utrzymanie w należytym stanie terenu i obiektów zagrody, obsługa i nadzór nad ruchem turystycznym). Opiekę weterynaryjną nad zwierzętami w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt w roku 2017 sprawował lekarz weterynarii Kryspin Kuberka z Poradni Weterynaryjnej „Pod Kogutem” w Pleszewie, w porozumieniu z Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

Gołuchowska zagroda uzyskała w 2017 roku dotację z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Wiosną i jesienią na terenie zagrody żubrów praktyki zawodowe i dyplomowe odbyły dwie studentki Wydziału Nauk o Zwierzętach SGGW w Warszawie.

W okresie styczeń–grudzień 2017 roku Pokazową Zagrodę Zwierząt odwiedziły 133 624 osoby. Frekwencja w poszczególnych miesiącach wynosiła kolejno: styczeń – 3370, luty – 2410, marzec – 11 615, kwiecień – 12 650, maj – 17 920, czerwiec – 16 000, lipiec – 16 445, sierpień – 15 120, wrzesień – 6733, październik – 7699, listopad – 3027, grudzień – 2735.

Od marca 2017 roku OKL uczestniczy w Kompleksowym Projekcie Ochrony Żubra przez Lasy Państwowe, finansowanym z Funduszu Leśnego. Oprócz naszej jednostki w projekcie biorą udział regionalne dyrekcje Lasów Państwowych, 22 nadleśnictwa, Leśny Bank Genów w Kostrzycy, Białowiecki Park Narodowy, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie i Stowarzyszenie Miłośników Żubrów. Projektem objęte zostało 82% krajowej populacji żubra. Zadania realizowane przez Ośrodek Kultury Leśnej w ramach projektu obejmują: utrzymanie stada wraz z opieką weterynaryjną, zakup pasz (mieszanka zbożowa, buraki pastewne), przygotowanie na bazie polan i łąk parkowych siana oraz sianokiszonki, a także ich zgromadzenie w magazynach. W 2017 roku z Funduszu Leśnego sfinansowano dwa urządzenia ułatwiające przygotowanie karmy: zgniatacz do zboża i kruszarkę do rozdrabniania buraków pastewnych. W następnych latach planuje się wykonanie nowego ogrodzenia wokół rozszerzonej o sąsiedni areal powierzchni zagrody oraz zakup ciągnika. Planowany termin zakończenia projektu to 31 grudnia 2020 roku.

PARK-ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2017 ROKU

S t r e s z c z e n i e

Utrzymanie i rewaloryzacja historycznego, zabytkowego parku-arboretum oraz prowadzenie Pokazowej Zagrody Zwierząt są zadaniami statutowymi Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. W artykule został omówiony zakres prac pielęgnacyjnych i ochronnych w parku-arboretum, z podziałem na grupy zadaniowe, a także działania prowadzone w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt podjęte w 2017 roku.

Słowa kluczowe: Ośrodek Kultury Leśnej, park-arboretum, Pokazowa Zagroda Zwierząt, żubr, kolekcja dendrologiczna

PARK-ARBORETUM AND MODEL ANIMAL PEN OF THE FOREST CULTURE CENTRE IN GOŁUCHÓW IN 2017

S u m m a r y

Maintenance and restoration of historic park arboretum and conducting the Model Animal Pen are statutory tasks of the Forest Culture Centre in Gołuchów. The article discussed the scope of activities undertaken in this field in 2017.

Keywords: Forest Culture Centre, park-arboretum, Model Animal Pen, European bison, dendrological collection

Ryc. 1. Fragment ogrodu ziołowo-kwiatowego (fot. S. Czołnik)

Fig. 1. Part of the herbal-floral garden (photo by S. Czołnik)

Ryc. 2. Fragment parku-arboretum (fot. S. Czołnik)

Fig. 2. Part of the park-arboretum (photo by S. Czołnik)

Ryc. 3. Skutki wichury w sierpniu 2017 roku, park-arboretum oddział 13 (fot. S. Czołnik)
Fig. 3. Effects of the strong wind in August 2017, park-arboretum, section No 13 (photo by S. Czołnik)

Ryc. 4. Pokazowa Zagroda Zwierząt (fot. S. Czołnik)
Fig. 4. Model Animal Pen (photo by S. Czołnik)

Tabela 1. Wykaz roślin posadzonych w 2017 roku, uzupełnienie istniejących kolekcji oraz alei świerkowej

Table 1. List of planted species in 2017, complementation of existing collections and the spruce alley

Lp.	Nazwa gatunkowa	Ilość (szt.)	Miejsce sadzenia
1	Lipa drobnolistna	10	Oddz. 6c – 2szt. Oddz. 9a – 7szt. Oddz. 12d – 1szt.
2	Świerk pospolity	30	Oddz. 13c – 10 szt. Aleja świerkowa – 14 szt. Oddz. 25c – uprawa – 6 szt.
3	Sosna czarna	30	Oddz. 8d – 16 szt. Oddz. 13c – 14 szt.
4	Jodła pospolita	100	Oddz. 13c – 100 szt.
5	Róża pienna	1	Klomb przy Starym dworku
6	Róże pnące	2	Dybul, przy muzeum
	Razem	173	

Tabela 2. Wykaz bylin oraz innych roślin posadzonych w ogrodzie ziołowo-kwiatowym, uzupełnienie wypadów w 2017 roku

Table 2. List of plants planted in the herbal-floral garden, complementation the gaps in 2017

Lp.	Gatunek, odmiana	Ilość (szt.)	Miejsce posadzenia oznaczenie kwa- dratu	Pochodzenie roślin
1.	<i>Anemone multifida</i> 'Annabella Whit'	8	A-2	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
2.	<i>Alyssum saxatile</i> 'Summit'	16	A-5	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
3.	<i>Sedum Acre</i> 'Yellow Queen'	25	A-6	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
4.	<i>Aster dumosus</i> 'Jenny'	25	D-31	Szkółka bylin Barcikowscy
5.	<i>Aster alpinus</i>	10	B-6	Szkółka bylin Barcikowscy
6.	<i>Aubrieta</i> 'Kiite Blue'	20	B-9	Szkółka bylin Barcikowscy
7.	<i>Aubrieta</i> 'Blaumeise'	10	B-8	Szkółka bylin Barcikowscy
8.	<i>Campanula carpatica</i> 'Dark Blue Clips'	25	B-11	Szkółka bylin Barcikowscy
9.	<i>Campanula garganica</i>	10	B-17	Szkółka bylin Barcikowscy

Lp.	Gatunek, odmiana	Ilość (szt.)	Miejsce posadzenia oznaczenie kwa- dratu	Pochodzenie roślin
10.	<i>Gentiana acaulis</i>	2	B-25	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
11.	<i>Viola sororia</i> ‘Albiflora’	14	B-35	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
12.	<i>Scabiosa columbaria</i> ‘Vivid Violet’	25	B-46	Szkółka bylin Barcikowscy
13.	<i>Vinca minor</i> ‘Alba’	13	C-3	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
14.	<i>Arabis x suendermannii</i>	12	C-7	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
15.	<i>Campanula glomerata</i> ‘Alba’	20	C-11	Szkółka bylin Barcikowscy
16.	<i>Aster alpinus</i> ‘Albus’	23	C-19	Szkółka bylin Barcikowscy
17.	<i>Asperula odorata</i>	20	C-35	Szkółka bylin Barcikowscy
18.	<i>Phlox douglasii</i>	9	C-40	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
19.	<i>Leontopodium alpinum</i>	25	C-42	Szkółka bylin Barcikowscy
20.	<i>Armeria maritima</i> ‘Rosea’	10	D-7	Szkółka bylin Barcikowscy
?	<i>Aquileira caerulea</i>	10	D-8	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
21.	<i>Astilbe chinensis</i> ‘Pumila’	10	D-12	Szkółka bylin Barcikowscy
22.	<i>Anemone multifida</i> ‘Annabella Deep Rose’	20	D-26	Szkółka bylin Barcikowscy
23.	<i>Epimedium xyoungianum</i> ‘Roseum’	20	D-28	Szkółka bylin Barcikowscy
24.	<i>Echinacea purple</i> emperor	10	D-30	Szkółka bylin Barcikowscy
25.	<i>Anemone multifida</i> ‘Rosa’	12	D-43	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
26.	<i>Phlox subulata</i> ‘Purple Beauty’	17	D-45	Punkt sprzedaży „Pirus” Kalisz
27.	<i>Heuhera american</i> ‘Dale’s Strain’	10	E-23	Szkółka bylin Barcikowscy
28.	<i>Artemisia abrotanum</i> ‘Cola Herb’	5	E-27	Szkółka Zioła i Warzy- wa BIO Andrzej Wanat

Lp.	Gatunek, odmiana	Ilość (szt.)	Miejsce posadzenia oznaczenie kwa- dratu	Pochodzenie roślin
29.	<i>Thymus pulegioides</i> (vulgaris) 'Foxley'	25	E-28	Szkółka Zioła i Warzy- wa BIO Andrzej Wanat
30.	<i>Salvia officinalis</i> 'Elephant Ear'	25	E-29	Szkółka Zioła i Warzy- wa BIO Andrzej Wanat
31.	<i>Ocimum basilicum</i>	25	E-37	Szkółka Zioła i Warzy- wa BIO Andrzej Wanat
32.	<i>Rosmarinus officinalis</i>	25	E-42	Szkółka Zioła i Warzy- wa BIO Andrzej Wanat
33.	<i>Foeniculum vulgare</i>	5	E-32	Szkółka Zioła i Warzy- wa BIO Andrzej Wanat
34.	<i>Aconitum napellus</i>	10	F-2	Szkółka bylin Barcikowscy
35.	<i>Aruncus dioicus</i>	2	F-3	Szkółka bylin Barcikowscy
36.	<i>Campanula persicifolia</i>	5	F-7	Szkółka bylin Barcikowscy
37.	<i>Cimicifuga racemosa</i>	5	F-11	Szkółka bylin Barcikowscy
38.	<i>Delphinium</i> 'Blue Bird'	5	F-14	Szkółka bylin Barcikowscy
39.	<i>Digitalis purpurea</i> 'Foxy mix'	9	F-17	Szkółka bylin Barcikowscy
40.	<i>Eryngium planum</i> 'Blaukappe'	10	F-21	Szkółka bylin Barcikowscy
	Razem	587		
Pozostałe rośliny				
1	<i>Taxus ×media</i>	140	Żywopłot obwód- kowy	
2	<i>Chaenomeles</i>	20	Klomb przy win- nicy	
	Razem	160		
	Łącznie w ogrodzie	747		

Tabela 3. Zestawienie wszystkich żubrów hodowanych w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie w 2017 roku
 Table. 3. List of European bison bred in the Forest Culture Centre in Gołuchów in 2017

Lp.	Nr rodow.	M F	Nazwa	Rodzice			Data			Uwagi
				nr rodow.	nazwa		urodzenia	śmierci	wysłania	
1.	8536	F	Polna II	M 6855 F 5554	Popiel Pleda		30.06.1996			
2.	11195	F	Podusta	M 7751 F 10360	Podróżnik Podesta		22.06.2008			
3.	11201	M	Pogaj	M 9130 F 7537	Podobas Podrywka		6.05.2008			
4.	11194	F	Poinsecja II	M 7751 F 10363	Podróżnik Pointa		15.06.2008.			
5.	8905	F	Pojętna	M 5804 F 6830	Porples Płiryna		23.05.1998			
6.	12494	M	Polistek	M 11201 F 8536	Pogaj Polnait		10.05.2013		5.05.2017	Naturstyrelsen Bornholm (Dania)
7.	12496	F	Polina III	M 11201 F 11194	Pogaj Poinsecja II		13.08.2013		29.03.2017	Zagroda żubrów wyspa Uznam (Niemcy)
8.	12834	F	Poważka	M 11201 F 11194	Pogaj Poinsecja II		8.07.2014		29.03.2017	Zagroda żubrów wyspa Uznam (Niemcy)
9.	12835	M	Podskok	M 11201 F 11195	Pogaj Podusta		26.07.2014			
10.	12836	M	Poryś	M 11201 F 10906	Pogaj Pocieszka		12.09.2014			
11.	13430	M	Popiaśt	M 11201 F 11195	Pogaj Podusta		4.07.2016			
12.	13451	M	Podlas	M 11201 F 11194	Pogaj Poinsecja II		2.10.2016			
13.	13728	M	Po	M 11201 F 11194	Pogaj Poinsecja II		31.07.2017	4.08.2017		Cielak padł
14.	13727	F	Porosa	M 11201 F 11195	Pogaj Podusta		28.07.2017			